

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ה, 2015
מספר השאלון: 24,022303

היסטוריה

3 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים:

חלק בחירה – בחלק זה שמונה נושאים, ועליך לבחור בשניים מהם.

בכל נושא שני פרקים, ועליך לענות על שתי שאלות:

שאלה אחת מהפרק הראשון – 20 נקודות

שאלה אחת מהפרק השני – 13 נקודות

סה"כ לנושא – 33 נקודות

חלק חובה – החלק ההיסטוריוגרפי.

בחלק זה עליך לענות על שתיים משלוש שאלות; לכל שאלה – 17 נקודות.

(חלק הבחירה – 66 נקודות, חלק החובה – 34 נקודות; סה"כ – 100 נקודות)

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

שים לב: תלמיד **שאושר לו מבחן מותאם** יענה על שלוש שאלות סך הכול.

בחלק הבחירה יש לענות על שתי שאלות: אחת משתי השאלות הראשונות בכל אחד משני הנושאים

שלמד התלמיד (33 נקודות לכל שאלה; סה"כ – 66 נקודות), ובחלק החובה יש לענות על שאלה

אחת מתוך שלוש.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

נושא 1 — הפעילות הציונית בארצות האסלאם בימי מלחמת העולם השנייה, והעליות הגדולות מארצות האסלאם בשנים 1948-1967

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 1-2 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 3-4 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 1-2. (20 נקודות)

1. דפוס עלייה

א. קרא את הקטע שלפניך, העוסק בעליית יהודי תימן (עליית "על כנפי נשרים"), וענה על השאלה שאחריו:

... יתר על כן, מסתבר שהעיתוי לעלייה, קיץ 1949, לא היה הכרחי. הוא לא נבע מאירועים מיוחדים בתימן: לא רדיפות חדשות ואף לא אסון כלכלי או פוליטי חדש. העיתוי היה תוצאה של "חלון הזדמנויות" שנוצר באביב 1949 כאשר האימאם היה מוכן לאפשר יציאה, הבריטים לא התנגדו, ממשלת ישראל הייתה מעוניינת בעלייה ויהודי תימן שאפו לצאת מארצם.

מאיר-גליצנשטיין, א', "יציאת יהודי תימן – מבצע כושל ומיתוס מוכונן", 2012, עמ' 267

הצג את הנסיבות המדיניות שאפשרו את העלייה של יהודי תימן בשנת 1949. על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, האם לדעתך עליית "על כנפי נשרים" מתאימה לדפוס העלייה "גלויות מתחסלות"?

(11 נקודות)

ב. הצג את המאפיינים של דפוס העלייה "עלייה מבוקרת" ושל דפוס העלייה "עלייה חשאית". הדגם כל אחד מן הדפוסים במדינה אחת שהייתה ממנה עלייה לישראל (סך הכול – שתי דוגמאות). (9 נקודות)

2. העליות מצפון אפריקה בשנות החמישים

- א.** הסבר את הגישות השונות של יהודי תוניסיה בנוגע לעלייה לישראל.
מה הייתה עמדת השלטון הצרפתי בתוניסיה בנוגע לעלייה בשנים 1948-1953?
(11 נקודות)
- ב.** הצג את הסיבות לעיכוב בעליית יהודי מרוקו.
מה הייתה עמדת השלטון הצרפתי במרוקו החל בשנת 1949 בנוגע לעלייה למדינת ישראל?
(9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 3-4. (13 נקודות)

- 3.** הצג שניים מן הגורמים להקמת ארגון "ההגנה" בעירק.
הצג שני גורמים שהכבידו על הארגון בפעילותו בזמן מלחמת העולם השנייה.
- 4.** הסבר כיצד השפיע המצב המדיני באירן בזמן מלחמת העולם השנייה על היחסים בין יהודים למוסלמים באירן.

נושא 2 — "מעיל תשבץ": מפגש התרבויות בין יהדות לאסלאם בימי הביניים

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 5-6 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 7-8 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 5-6. (20 נקודות)

5. בין אסלאם ליהדות

- א. הצג את חמש מצוות היסוד באסלאם.
בפרשת "הפרה" בקוראן נאמר: "אלוהים חפץ להקל עליכם ואינו חפץ להקשות עליכם".
האם לדעתך תפיסה זו באה לידי ביטוי בהלכות של אחת מן המצוות שהצגת? הסבר.
(11 נקודות)
- ב. כיצד מוצגת בקוראן דמותו של אברהם? איזו תפיסה באסלאם תיאור זה מְשַׁרְת? (9 נקודות)

6. על מרחב וזמן

- א. לפניך שני היגדים. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.
במכתב שנשלח לסוחר שיצא למסע מחוץ לעירו נאמר: בל יפריד האל יותר לעולם בינך לבין עיר מגוריך היקרה.
רבי יהודה הלוי כתב באחד משיריו על ירושלים: יפה נוף משוש תבל קריה למלך רב / לך נכספה נפשי מפאתי מערב.
הסבר את המתח בין שני ההיגדים. הצג את דרך ההתמודדות של היהודים בארצות האסלאם בימי הביניים עם מתח זה. (11 נקודות)
- ב. היהודים במרחב המוסלמי בימי הביניים השתמשו בכמה לוחות שנה.
לשם מה השתמשו בכל אחד מלוחות השנה האלה?
הסבר מה אפשר ללמוד מכך על אופי החיים היהודיים במרחב המוסלמי. (9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 7-8. (13 נקודות)

7. הצג שלושה תפקידים של הגאונים. הסבר את תרומתם של הגאונים להמשך הקיום היהודי בגולה.
8. רב שמואל בר-חפני כתב דיון הלכתי בנוגע לדין המצָרְנוּת. הסבר מה אפשר ללמוד מדיון זה בנוגע להשפעה של המשפט המוסלמי על הפסיקה היהודית בימי הביניים.

נושא 3 – קהילת יהודי קרקוב

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 9-10 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 11-12 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 9-10. (20 נקודות)

9. ההנהגה היהודית בקרקוב בתקופת השואה

- א. הצג את הדרך שבה נבחר היודנראט בקרקוב עד האקציה הראשונה. הסבר במה הייתה שונה מנהיגות היודנראט מסוגי מנהיגות אחרים בגטו. (11 נקודות)
- ב. לאחר האקציה הראשונה בוטל היודנראט בגטו. הסבר מדוע, והצג את המאפיינים של מנהיגי הגטו שמינו הנאצים מאז. (9 נקודות)

10. מאבק המחתרת בגטו קרקוב

- א. הצג את הנסיבות שהובילו את חברי תנועות הנוער להחליטה למרוד בנאצים. (9 נקודות)
- ב. קרא את הקטע שלפניך, מתוך עיתון ארגון המחתרת "החלוץ הלוחם", וענה על השאלה

שאחריו:

קול קורא

אל שרידי העם היהודי הנכחד על אדמת פולין*

אליכם, הקרובים לנו ביותר, שבשמים יצאנו לקרב, אנו פונים מעל לקברים האלמוניים של הטובים והיקרים בחברינו, שנפלו בקרב מול כוח עדיף.

תמיד שאפנו להי חיירות, אבל אם נגזר עלינו למות, רצוננו ליפול כלוחמים, כדי שיהיה מותנו גאה ומכובד.

לא יצאנו לנצח בנשק – לא לנו ניתן הניצחון. יצאנו להגן על הרוח, ואת רוחנו לא קטל האויב. אין המוות תבוסה או חרפה, וכותה של האלימות המכריע קומץ מורדים אינו כוח שניצח.

השגנו את מטרתנו, אחזנו בנשק, כי לא יכולנו להשלים עם המחשבה שאלפי יהודים, גברים, נשים, זקנים וטף, נקטלים בפראות: כי לא רצינו שיוליכו אותנו כצאן לטבח: כי לא רצינו שבבוא היום תאמר ההיסטוריה כי יהודי פולין מתו מיתה עלובה, ללא סימן אחד של התנגדות.

* הקול הקורא התפרסם בתאריך 20/8/1943.

(מתוך: ש' דרנגר, "החלוץ הלוחם", בית לוחמי הגטאות, 2006, עמ' 75)

הצג על פי הקטע את המטרות של הלוחמים היהודים במאבקם בנאצים.

האם לדעתך השיגו הלוחמים היהודים את מטרותיהם? בסס את תשובתך על עובדות היסטוריות.

(11 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 11-12. (13 נקודות)

11. הסבר כיצד שלושה מן השינויים הפוליטיים והכלכליים שחלו בפולין בין שתי מלחמות העולם השפיעו על יהודי קרקוב.

12. הצג שלושה מצעדי הדיכוי שנקטו הנאצים בקרקוב עד הקמת הגטו — שניים כלפי היהודים ואחד כלפי הפולנים.

הסבר מדוע ננקטה כלפי הפולנים מדיניות מקלה יותר.

נושא 4 — מלחמת העצמאות

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 13-14 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 15-16 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 13-14. (20 נקודות)

13. ההפוגה הראשונה וקרבות עשרת הימים

א. הסבר מדוע דווקא בחודש יוני 1948 הסכימו מדינות ערב ומדינת ישראל להפוגה הראשונה. הצג שתי פעולות שעשתה ישראל בזמן ההפוגה. (11 נקודות)

ב. קרבות עשרת הימים ציינו את סיומו של שלב ההישרדות במלחמתה של ישראל. עצם קיומה של המדינה נראה עתה מובטח [...]. (גלבר, י', "קוממיות ונכבה — ישראל, הפלסטינים ומדינות ערב, 1948", הוצאת דביר, 2004, עמ' 234)
הסבר את קביעתו של גלבר, לאור ההישגים הצבאיים של ישראל בקרבות עשרת הימים. (9 נקודות)

14. המלחמה בשלביה האחרונים

א. בשעת מלחמה מהלכים דיפלומטיים ומהלכים צבאיים משפיעים זה על זה. הסבר טענה זו באמצעות שלוש דוגמאות מן התקופה שמראשית ההפוגה השנייה עד תום המלחמה. (11 נקודות)

ב. מהו "הקו הירוק"? בתשובתך התייחס גם לתוואי שלו. הסבר את העמדה של מדינת ישראל ואת העמדה של מדינות ערב בנוגע להסכמי שביתת הנשק שהן חתמו עליהם בתום המלחמה. (9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 15-16. (13 נקודות)

15. הסבר את הגורמים ל"משבר השיירות" שהתחולל בחודש מרס 1948, והצג את דרכי ההתמודדות של היישוב היהודי עם המשבר.

16. קרא את דבריו של בן-גוריון בישיבת מנהלת העם בתאריך 12/5/1948, בנוגע למצב המדיני. נודמן לתנועה הציונית זימון נדיר ביותר של מהלכים, שהתחברותם היא חד-פעמית. (צחור, ז', "החזון והחשבון", ספריית פועלים, עמ' 192)
הסבר טיעון זה, והצג טיעון נוסף של בן גוריון שנועד לשכנע את הנוכחים בישיבה לתמוך בהכרזה מיידית על הקמת המדינה. /המשך בעמוד 8/

נושא 5 — אל מול עולם חדש: לבטים ומגמות בעידן האמנציפציה

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 17-18 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 19-20 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 17-18. (20 נקודות)

17. תנועת ההשכלה היהודית

קרא את הקטע שלפניך, מתוך דבריו של משה מנדלסון, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בהתאם לתכנית המקורית של חיי, שאותה תכננתי בשנותיי הטובות יותר, הייתי רחוק מאוד מלהפוך לעורך או למתרגם של התנ"ך. שאפתי להגביל את עצמי לעסקי תעשיית המשי במשך שעות היום ולאהבתי את הפילוסופיה בשעות הפנויות שלי. אך ההשגחה האלוהית הובילה אותי לנתיב אחר. איבדתי את היכולת לעיון פילוסופי, וכתוצאה מכך את החלק העיקרי של אושרי. כאשר בחנתי את המצב מצאתי ששאריית כוחותיי מספיקים אולי עדיין כדי להביא תועלת לילדיי, ואולי גם לחלק ניכר של בני האומה שלי, על ידי כך שאתן לידם תרגום טוב יותר מאשר היה קיים עד עתה וביאור של כתבי הקודש. זהו הצעד הראשון לקראת התרבות, אשר ממנה למרבה הצער, מרוחקת אומתי מרחק רב כל כך עד שאפשר להתייאש מן האפשרות של שיפור.

(פינר, ש', "משה מנדלסון", מרכז זלמן שזר, 2005, עמ' 103)

א. על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר איזו תועלת קיווה מנדלסון להשיג על ידי תרגום התורה לגרמנית. (9 נקודות)

ב. הצג שתי עמדות מנוגדות בנוגע לתרגום של מנדלסון לתורה. הסבר כל אחת מן העמדות. (11 נקודות)

18. הרפורמה והתגובה האורתודוקסית

א. הבא שתי דוגמאות להמשכיות בין האורתודוקסיה במאה התשע-עשרה ובין החברה היהודית המסורתית. הסבר את הטענה של ההיסטוריונים הסבורים כי האורתודוקסיה אינה המשך טבעי של החברה היהודית המסורתית. (11 נקודות)

ב. הן הרפורמים הן רבני הזרם הנאו-אורתודוקסי שאפו להשתלב בחברה הסובבת, אך המניעים לכך מקורם בהשקפות עולם שונות. הסבר קביעה זו.
הבא שתי דוגמאות לתיקונים בדת שנקטו הרפורמים, ושתי דוגמאות לשינויים שהנהיגו הנאו-אורתודוקסים (סך הכול — ארבע דוגמאות). (9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 19-20. (13 נקודות)

19. הסבר שניים מן השינויים שחלו ביהודי החצר בעקבות המגע הקרוב שלהם עם החברה הנוצרית. הצג את השפעת יהודי החצר על החברה היהודית כולה.
20. הצייר היהודי מוריץ אופנהיים ביקש להביע ביצירותיו את המסר כי שמירה על המסורת היהודית אינה סותרת את ההשתלבות במדינה או את התרומה לחברה. הסבר כיצד הוא הביע מסר זה בשתיים מיצירותיו.

נושא 6 — תולדות ארצות־הברית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 21-22 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 23-24 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 21-22. (20 נקודות)

21. החוקה והתגבשות האומה האמריקנית

א. מהי "מגילת הזכויות"? הסבר את חשיבותה. בסס את תשובתך על שניים מסעיפיה.

(9 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו:

לפי צורתה תהיה זו רפובליקה פדרלית; במהותה – דמוקרטיה של לאומים, המשתפים פעולה מרצון ובאופן חופשי במשימה הגדולה של הגשמה עצמית מתוך קידומו של כל אדם ברוח המיוחדת לבני מינו. הלשון המשותפת לכל בני הקהילייה, לשונה של המורשת הדגולה שלנו, תהיה האנגלית. אך בני כל לאום ישתמשו בלשונם ובצורות האינטלקטואליות והאסתטיות המיוחדות לה לביטוי הצדדים הרגשיים של חייהם. [...] וכך תוכל ה'ציוויליזציה האמריקנית' להיות [...] ריבוי בתוך אחדות, תזמור של האנושות. כמו בתזמורת, לכל כלי שמור הייחוד שלו הטמון בצורתו, בעיצובו ובחומר שממנו הוא עשוי. כפי שלכל אחד מהכלים יש מנגינה משלו בתוך הסימפוניה כולה, כך גם בחברה, כל קבוצה אתנית עשויה לשמש ככלי נגינה טבעי; המזג והתרבות יהיו המנגינה המיוחדת לו, והתזמורת כולה – על צרימותיה ועל ההרמוניה שלה – תרכיב את הסימפוניה של הציוויליזציה.

(מתוך: קאלן, ה', "דמוקרטיה מול כור היתוך", האומה, 1915,
לקוח מן הספר: פלורסהיים, י', תולדות ארצות הברית, עמ' 35)

בקטע מובאת אחת הגישות לקליטת מהגרים בארצות־הברית.

הצג את הגישה. הסבר שני יתרונות ושני חסרונות שלה. (11 נקודות)

22. משפע ושגשוג למשבר הכלכלי הגדול וה"ניו דיל"

- א. הצג שניים מן המאפיינים הכלכליים ו/או החברתיים של ארצות הברית בשנות העשרים של המאה העשרים. הסבר כיצד אחד מן המאפיינים האלה גרם לפרוץ המשבר הכלכלי הגדול בשנת 1929. (9 נקודות)
- ב. לפניך שתי קריקטורות המתייחסות לתכנית ה"ניו דיל". עיין בהן, וענה על השאלה שאחריהן.

2

1

"המלך אינו יכול לטעות"

תמונה 1 – צייר: גריוס, מן האתר: www.princeton.edu/pr/pictures/-r/political_cartoon_exhibition/

תמונה 2 – צייר: הדסון, מן האתר: www.nisk.k12.ny.us/fdr/1937/37_scgifs/large/37020608.gif

הצג את תכנית ה"ניו דיל", והסבר את עמדת כל אחד מיוצרי הקריקטורות בנוגע לתכנית זו ובנוגע לאופן יישום התכנית. (11 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 23-24. (13 נקודות)

23. הסבר שני טיעונים של אנשי הדרום להצדקה מוסרית של העבדות. הצג גורם למלחמת האזרחים שאינו קשור לעבדות.

24. הסבר מה גרם לאמריקנים להתערב במלחמה בווייטנאם. הצג שלושה טיעונים נגד המעורבות של ארצות הברית במלחמה.

נושא 7 – יפן המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות 25-26 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 27-28 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 25-26. (20 נקודות)

25. המערב פותח את שערי יפן

א. לפניך נוסח האיגרת ששלח נשיא ארצות-הברית פילמור אל קיסר יפן באמצעות קצין

הצי האמריקני מתיו פרי, בתאריך 13/11/1852. קרא את האיגרת, וענה על השאלה שאחריה:

ידידי הדגול והטוב,
אני שולח לך את המכתב הפומבי הזה בידי קומודור מתיו ק' פרי, קצין בדרגה גבוהה ביותר
בצי ארצות הברית ומפקד השייטת המבקרת בימים אלה במחוזות הוד מלכותך הקיסר.
הנחיתי את קומודור פרי להבטיח נאמנה להוד מלכותך הקיסר שאני רוחש אך טוב לך
ולממשלתך, וכל כוונתי בשיגורו ליפן היא כי ארצות-הברית ויפן יחיו בידידות ויקיימו
ביניהן קשרי מסחר.
החוקה של ארצות-הברית וחוקיה אוסרים כל התערבות בענייניהן הדתיים או הפוליטיים של אומות
אחרות [...]
עו רצוני ששתי ארצותינו יסחרו זו עם זו, לתועלתן של יפן ושל ארצות-הברית גם יחד.
ידוע לנו שהחוקים הקדומים של ממשלת הוד מלכותך הקיסר אינם מתירים סחר חוץ אלא עם
הסינים וההולנדים. אך העולם הולך ומשתנה וממשלות חדשות קמות, וכיוון שכך, נדמה שמן
התבונה לחוקק מפעם לפעם חוקים חדשים [...]
הנחיתי את קומודור פרי להציג עוד עניין בפני הוד מלכותך הקיסר [...] רבים מאנשינו
עוסקים בציד לווייתנים סמוך לחופי יפן. מעת לעת, בשעת סערה, אחת מספינותינו נטרפת
בים סמוך לחופי הוד מלכותך הקיסר. בכל המקרים האלה אנחנו מבקשים ממך ומצפים
שאנשינו יתקבלו בסבר פנים יפות, ורכושם יזכה להגנה עד שנוכל לשלוח כלי שיט כדי
לאסוף אותם. אנו מתכוונים לכך בכל מאודנו [...]
רק לשם המטרות האלה שלחתי את קומודור פרי, בליווי שייטת רבת עוצמה, לבקר באדו, העיר
הידועה של הוד מלכותך הקיסר: ידיות, מסחר, אספקת פחם ומצרכים, והגנה על אנשינו שספינתם
נטרפה [...] יעניק האל להוד מלכותך הקיסר את השגחתו הגדולה והקדושה:
ידידך הטוב,
מילארד פילמור, נשיא

תורגם על פי המקור, מן האתר: http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/black_ships_and_samurai/presletter.html

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר מדוע פתחה יפן את שעריה למערב.

אילו השפעות היו לך על החברה ועל הצבא ביפן במחצית השנייה של המאה התשע-עשרה?

(11 נקודות)

ב. בשליש האחרון של המאה התשע-עשרה, מה הביא גורמים ביפן לדרוש דמוקרטיזציה?

הסבר את הדרכים שבהן התמודד השלטון ביפן עם דרישה זו.

(9 נקודות)

26. המעבר של יפן מפייסנות כלפי המערב בשנות העשרים לתוקפנות בשנות השלושים

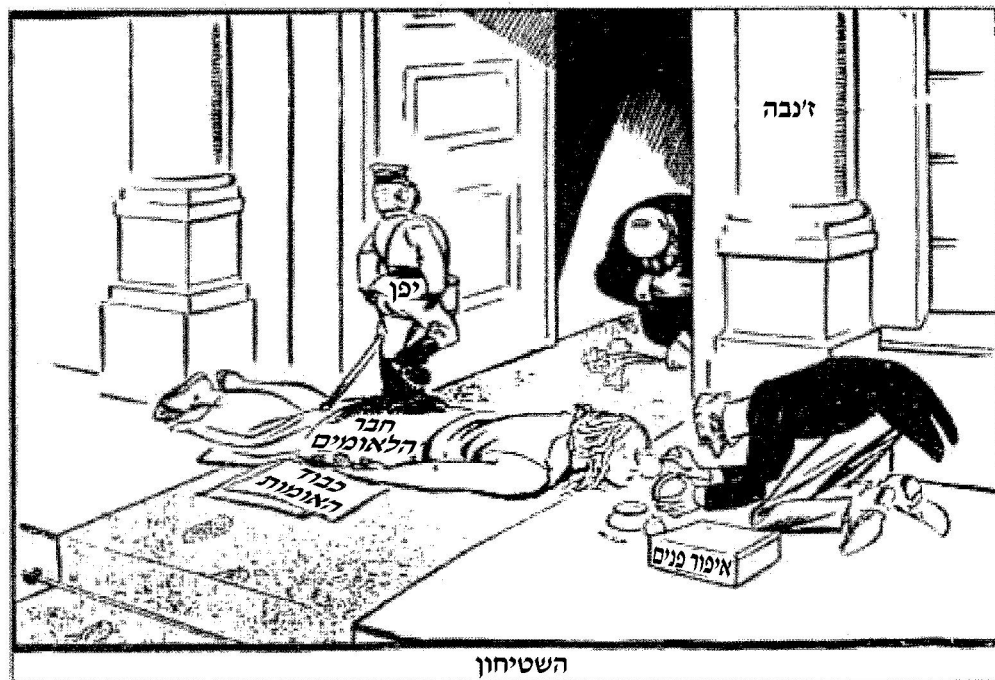
א. כיצד באה לידי ביטוי מדיניות החוץ הפייסנית של יפן בוועידת וושינגטון (1921-1922)?

הסבר מדוע אימצה יפן בשנות השלושים מדיניות חוץ תוקפנית.

(11 נקודות)

ב. לפניך קריקטורה של הצייר דיוויד לו, שפורסמה בינואר 1933 בבריטניה.

עיין בה, וענה על השאלה שאחריה.

(מן האתר: <http://goodcomics.comicbookresources.com/2008/10/04/stars-of-political-cartooning-/david-low>)

הצג את תקרית מנצ'וריה, ואת התגובה הבינ-לאומית עליה.

הסבר את העמדה של יוצר הקריקטורה בנוגע לתגובה הבינ-לאומית על התקרית.

(9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 27-28. (13 נקודות)

27. הצג את עיקרי הסכם פורטסמות' משנת 1905. לפי הסכם זה, האם לדעתך השיגה יפן את מטרותיה במלחמתה נגד רוסיה? בסס את עמדתך על שתי עובדות היסטוריות.

28. כיצד השפיעו האמריקנים על השלטון ביפן לאחר מלחמת העולם השנייה?
הצג בעיה אחת שיפן התמודדה עמה אחרי סיום הכיבוש האמריקני בשטחה.

נושא 8 – סין המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות 29-30 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 31-32 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 29-30. (20 נקודות)

29. ראשית הרפובליקה הסינית

א. הסבר במה היה דומה משטרו של יואן שה־קאי בשנים 1912-1916 למשטר הקיסרות

המנצ'ואית שהודחה, ובמה היה שונה ממנו. (9 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו:

כשהגיעה לבייג'ינג הידיעה על ההחלטה שנפלה בפריז, התנפץ לרסיסים אמונם של הסינים בוילסון ובעקרונותיו האידאליסטיים. סטודנטים זועמים התקוממו נגד מה שנראתה להם כבגידת המערב, ונשבעו להגן על שאן־דונג בדמם. העיתון רבי־השפעה שֶׁן־פָּאוּ הכריז במאמר מערכת: "כשנפתחה הוועידה בפריז, שמענו הרבה מאוד על מה שנקרא בשעתו 'ניצחון היושר והצדק' ועל 'תמיכה בזכויותיהן של מדינות קטנות וחלשות'. אבל מה קיבלנו? מי שמצפה לעזרה מאחרים, צפויה לו אכזבה. בני ארצנו צריכים להבין היום, אחת ולתמיד, שאין לפניהם דרך אחרת מלבד פעולה בכוחות עצמם. אילו לא הפקירו בני ארצנו את האינטרסים שלהם, מי היה פוגע בהם?" [...]

בה בעת נשלחו אלפי מברקים למשלחת הסינית בפריז, שקראו לחבריה לדחות את ההסכם, ואיימו בעונשים אם לא יעשו כן. את רוח הדברים הביע על הצד הקולע ביותר מברק ששלחה 'האגודה להצלת סין': האומה כולה זועמת על הכישלון בשאלת שאן־דונג. בל תעזו לחתום על ההסכם! אנו דורשים את הסתלקותכם המידית מהוועידה. טוב כיבוש בחוזק יד מכניעה מרצון. אם לא תעשו כן, תשאו במלוא האחריות.

(מתוך: שו, ע', "צמיחתה של סין המודרנית", שוקן, 2005, עמ' 466-465)

הצג את התקוות שתלו הסינים בוועידת ורסאי בשנת 1919.

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר את האכזבה של הסינים מתוצאות הוועידה,

ואת הביטויים של אכזבה זו.

(11 נקודות)

30. סין בהנהגת דנג שיאו־פינג

א. הצג את הרפורמות העיקריות של דנג לאחר מות מאו צה־טונג.

באילו תחומים המשיך דנג את דרכו של מאו?

(11 נקודות)

ב. הצג את המאפיינים של מדיניות החוץ של סין בשנים 1980-1990. כיצד הם באו לידי ביטוי

בשני אירועים שהתרחשו בשנים אלו? (9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 31-32. (13 נקודות)

31. במחצית השנייה של המאה התשע־עשרה וראשית המאה העשרים אירעו עימותים בין סין ובין המעצמות. בעימותים אלה ניכר דפוס חוזר. הצג את הדפוס החוזר הזה, והדגם אותו בשני אירועים שלמדת עליהם.

32. בשנים 1945-1949 התערבו ברית־המועצות וארצות־הברית במאבק בין הגוואמינדנג ובין המפלגה הקומוניסטית בסין.

בחר באחת מן המעצמות האלה, הצג את מטרת המעורבות שלה בסין, והסבר את השפעת המעורבות שלה על תוצאות מלחמת האזרחים בסין.

חלק החובה — החלק ההיסטוריוגרפי מלחמת יום הכיפורים

בחלק זה עליך לענות על שתיים מהשאלות 33-35 (לכל שאלה — 17 נקודות).

33. "דיונים על ה'טיטאניק': קריסת הקונספציה כבר באפריל-מאי 1973" — יואב גלבר

א. הצג את ההנחות שעליהן התבססה "הקונספציה" עד אביב 1973.

הסבר מדוע המשיכו לדבוק בה גם לאחר שהתרבו הסימונים לשינויים בהיערכות מצרים לקראת מלחמה.

(9 נקודות)

ב. הצג את העמדה של ראש אמ"ן ואת העמדה של הרמטכ"ל בנוגע לסיכוי שבאביב או בקיץ

1973 יתקפו מדינות ערב את ישראל. (8 נקודות)

34. "כישלון המודיעין האמריקני בדרך אל מלחמת יום הכיפורים" — בועז ונטיק וזכי שלום

הצג את עמדת המודיעין האמריקני בשנת 1973 בנוגע לסיכויים שמצרים וסוריה יתקפו את

ישראל, על פי מאמרו של בועז ונטיק וזכי שלום. הסבר על מה התבססה עמדה זו.

35. "מלחמת יום הכיפורים בזיכרון הישראלי: שבר מול המשכיות" — מיכאל פייגה

א. הסבר מדוע מלחמת יום הכיפורים מסמלת בזיכרון הישראלי אובדן ושכול, ואינה מסמלת

גבורה וניצחון. (9 נקודות)

ב. הסבר כיצד נתפסה מלחמת יום הכיפורים בתודעה של אחת מן התנועות "גוש אמונים" או

"שלום עכשיו". (8 נקודות)

בהצלחה!